

Buffalo Bill Nagyváradon

A *Nagyvárad* című napilapban 1906. július elején megjelent rövid beharangozó cikkből kiderül, hogy városunk közönségének is alkalma lesz a híres amerikai lovas társaság szenzációszám-
ba menő mutatványait megtekinteni július 20-án. El is jött hamar a váradiak által várva várt nap!

1906. július 20-án, pénteken, nagyon korán ébredtek az egyébként is keveset alvók, de a kényelmes, híresen későn kelők is, mivel már a hónap eleje óta tényként kezelték a városban, hogy az amerikai vadnyugat, a „Wild West” európai turnéja során épp aznap hajnalban érkezik meg Kolozsvárról. Kora hajnal volt még, amikor a főpályaudvar felé vezető utcákon már százak masíroztak vad indiánokat, cowboyokat és egyéb furcsaságokat látni. A vonat 5 óra 46 perckor érkezett meg, és ekkorra már nagy tömeg várt a pályaudvar előtt és a környező utcákban. Itt voltak a hajnalig tartó mulatozásból hazafele tartó híres korhelyek, a munkába indulók, de azok a szépasszonyok is, akik máskor kilenc óra után keltek, és csak a délelőtti korszón lehetett látni őket. Szóval aki csak tehette, eljött az állomáshoz csodát látni! A baj ott kezdődött, amikor a tömeg az állomás területére is behatolt, és megtöltötte a vágányok közötti teret is. Annyian lettek, hogy a város rendőrkapitányának, Gerő Árminnak és tisztjeinek, Horváth Gézának és Réz Bertalannak kellett a

rendet fenntartaniuk. A társulathoz tartozó rakodók főnöke felszólította Gerő Ármin rendőrkapitányt, hogy távolíttassa el a tömeget a vagonok közeléből, mert akadályozzák a gyors kipakolást, és főleg nagyon balesetveszélyes az ott tartózkodásuk. Erre derék rendőreink még nagyobb számban, sikeresen visszaszorították a sokaságot a teherpályaudvar előtti térről. A rakodás tehát megkezdődhetett.

Kevéssel hat óra előtt jelezték, hogy érkezik a „Buffaló-vonat” a személyzettel. A szerelvény, amit egy MÁV-főmérnök vezetett, az amerikai társulaté volt, csak a mozdony volt az állam tulajdona. Sárga kocsik sorakoztak, oldalukon Buffalo Wild West felirattal. Az európai turné előtt, a vasúti kocsik gyártáskor az építők figyelembe vették az összes érintendő európai vasúti híd és alagút méretét, nehogy fennakadások legyenek, hiszen a turné programja percre pontosan ki volt számolva.

Lássuk, hogyan is írja le a napilap tudósítója az állomásra érkező vonatot: „A mozdony után következő alacsony, de hosszú kocsik, az igáslovak istálói, tele mintegy 150 erős markos maklenburgi igás lovakkal. Az istálókocsik éppen úgy mint a többiek, önműködő kapcsolókészülékekkel vannak ellátva, amelyek oldalt, kívülről kezelhetők, és így ki van zárva a kocsikapcsoló munkások nálunk oly gyakran előforduló szerencsétlensége,

William F. „Buffalo Bill” Cody puskával és nyereggel, kb. 1900. A fényképet kézzel színezte: Adolf Spohr, 1958 (Forrás: Buffalo Bill Center of the West, Cody, Wyoming)

összezuzattatása, Az isztálókocsik után hatkerekű lórékon sulyosan megrakott igáskocsik vannak elhelyezve. Ahogy a vonat megáll, nyomban megkezdődik a kiwagonirozás. Az istálókocsikból kiengedik az igáslovakat, amelyek a legnagyobb rendben sorakoznak a társzekerek elé, és azok kiindulnak a bedeszkázott vágányok közül, majd elindulnak a város felé sorban a kocsik ki a lóvásártérre. Amerre csak eldübörögnek ezek a nehéz kocsik, mindenki kíváncsian nézi mi van a társzekereken. Sátorfelszerelés, ládák, oszlopok, rudak, konyhafelszerelések stb. Három ilyen vonat, három ilyen rakomány érkezett Kolozsvárról Buffalóékkal Nagyváradra. A harmadik különvonat hozta a személyzetet. Mikor azonban

ez a harmadik különvonat berobogott a nagyváradi állomásra, akkoráig a Buffaló sátrak már álltak a lóvásártéren.”

A sátorállítás azonnal megkezdődött a Lóvásártéren, mihelyt az állomásról érkező társzekerek elfoglalták pontosan kijelölt helyüket. Nem kellett senkit irányítani, mindenki pontosan tudta, hol a helye. A cég angol és amerikai munkásai ügyesen, leleményesen és precízen dolgoztak. Mire az első transzport utolsó kocsija megérkezett, a téren már állt a konyhasátor, a kémények füstöltek, és készült 300 ember számára a villásreggeli. Fél kilencre a teljes személyzet megérkezett, mindenki bevonult az étkezősátorba és megreggelizett.

„Thea, tojás, vajaskenyér, csokoládé, kávé, angol bélszín burgonyával, leves satöbbi állott rendelkezésre. Mindenki azt kapott a mit kért. Teljes demokrácia az egész vonalon. A sátorkészítő verejtékes munkás, az indiánfőnök, a kigyóbüvölő, a vállalat mérnökei, mind együtt három nagyon hosszú asztalnál” – számol be a menüről is a napilap tudósítója.

Elképzelni is nehéz, milyen apparátus, milyen felszereltség kellett mindehhez, és milyen pontossággal működött minden ebben az akkori időben tájainkon eddig még nem látott amerikai „üzemben”. „Nincs az a fényes establishment, amelynek konyhájában és éttermében nagyobb rend és kifogástalanabb kiszolgálás lett volna, mint amilyen ebben a szellős ponyvaalkotmányban volt tapasztalható. A konyha mellett meszárszék, hűtő készülék, éléskamra, mosogatóhelyiségek, söntés, szóval minden, amire csak szükség lehet.”

Az újság tudósítója olyasmiket tapasztalt a délelőtti látogatáson, amiket csak a „time is money”, azaz „az idő pénz” országában láthatott volna.

Amint kész lett az egzotikus mutatványok sátora, már beengedték a rendezők az embereket. Furcsa dolgokat lehetett itt látni, a kék bőrű embertől az üvegcserepeken táncoló rézbőrű indiánon át a kígyószelídítő nőig. Aztán volt még a sátorban táncra betanított kakadu, egy mindössze egy méter magas, babaarcú hercegisasszony és sok minden más is. A gyorsbeszédű kikiáltóban a cikkíró egy volt vígszínházi színésznövendékre ismert, aki eleinte zavarban volt az ismerős láttán, de a munkája végeztével mégis odament hozzá, és nyilatkozott is. „Kivándoroltam Amerikába és itthon hagytam színészmajmait. Dolgozni nem szégyen, és itten megfizetnek. Emellett Bufalóéknál az egész jövőm biztosítva van. Más élet van Amerikában, csak dolgozni kell.”

A világ legnagyobb MUTATVÁNYA mulatságos és tanulságos. A legmerészebb lovasok felépése.

Egyetlen és végtelen előadás

az Európa, Ázsia, Afrika és Amerika beismert lovasságának. Számosan a Kavkazus hegyvidéke, az oroszországi puszták, Afrika sivatagjából, a mexikói Koridillák, az Andok és az amerikai Szahelvidégre beismert lovasságának, az élénk érzelmet a modern idők katonasági lovassági képzésével követik.

Kérem a megható látványosságok végtelen listáját jól megjegyezni:
Orosz kozákok, amerikai szarok, az Egyesült Államok civil katonasága, arabok, beduinok, amerikai cowboyok, gyorslovászok, Rooseveltek Rough Riders, indiánok, hódok, a Far-West fiatal leányai, mexikóiak, Johnny Baker, Bucking Bronchos, gyorsfutók, expressz ponyvák, kiviáértelők, csapattal, képek az amerikai Far-West puszták határaitól.

Egy csapat japáni „Samurai” antik és modern hadi gyakorlatokkal.

A Kelet a Nyugattal egyoesítve.

100 indiáni vörösbőrű
vesztek, harcosok, nők és gyermekek.

„BUFFALO BILL” a lovas híresség mestere csodálatos Kívágatorlattal látáson vágáson.

A csodálatos méltó mestere, csodák és csodák egy meglehetősen híres lovasság, melyben 100 indián, katonák és lovas részt vesznek és mely a legnagyobb mértékben „Little Big-Horn”-ban, mely a híres képet „Custer utolsó harcát” ábrázolja és mely, mely vésztől meg.

A hirdető előadások minden időjárásnál tartatnak meg.

Három különvont.

A nagysejű Vad-Nyugat a Vad-Kelettel
testvéreiesen egyesítve.

1300 ember és ló.

Nagyváradon csak 1 napra
Pénteken, július 20-án a lóvásártéren

két előadás.

Délután 2 órakor, este 8 órakor.

Bemenet délután 1-től. Este 7-től kezdve. — Az esti előadás semmiben sem különbözik a délutáni előadástól.

Minden ülés vízmentes vászon által van védve.

BUFFALO BILL'S WILD WEST

A Congress of Rough Riders of the World
(a világ legmerészebb lovasság)

CODY W. F. ezredes, „Buffalo Bill”
memórias vezetője és előadás alatt.

Utolsó látvány! Utolsó látvány!

El ne mulasszák ezen utolsó alkalmat megnézni. Amint rája beszélnek senmi, őt látal kell.

Hirdetések a Nagyvárad 1906. júliusi számaiban

A nagy érdeklődéssel várt délutáni előadásra már dél körül elindult a közönség. Teli villamoskocsik és konflisok vitték a tömeget, köztük sok vidékit, de a járdákon is tömött sorokban vonult a nép a Lóvásártér felé. A helyszínen az óriási sátor könnyedén nyelte el a sokaságot.

Délután két órakor kezdődött meg az első előadás. A sátor hatalmas porondján feltűntek az indiánok, cowboyok és kozákok vad lovaikon. Ha semmi más nem lett volna a műsorban, már ez a felvonulás betölthetné a programot. A sokféle kosztüm és a szebbnél szebb lovak csodás látványt nyújtottak. Kétszáznegyven lovas vonult fel, majd bevágatott az öreg Cody ezredes, vagyis a világhíres Buffalo Bill, és megadta a jelet a csatározásra, ő pedig vágatott lováról egyenként lőtte le a feldobott agyaggalambokat. Ez a mutatvány aratta a legnagyobb sikert. De nagy tapsot kaptak a lovas kozákok is, akik úgy uralták lovaikat, mintha

„Buffalo Bill“ helyárai :

Első hely 2 korona; Számozott hely 4 korona: Fenntartott hely 5 korona; Páholy-ülés 8 korona. Gyermekek 10 éven alul fél árat fizetnek. — Jegyek előre válthatók az 5 és 8 koronás helyek rendes árakon d. e. 9 órától, az előadások napján

Láng József üzletében **Fő-utca,** Rimanócy-ház.
Kolozsvárott jul. hó 18 és 19-én. Szatmárnémeti július 21-én.

hozzájuk nőttek volna. Volt még a műsorban hurokdobás, lándzsa- és balta-vetés és más ügyességi mutatvány. Az előadás végén az amerikai rezesbanda eljátszotta a Rákóczy-indulót, amit a közönség nagy tetszéssel és hangos ovációval fogadott. Arról már nem is beszélve, hogy a társalgó sátoron az amerikai, az angol és a magyar lobogó is ki volt tűzve, s ez szintén nagyon tetszett a közönségnek.

A délutáni előadás alatt futó zápor mosta el a júliusi hőséget és a port a Lóvásártérről, a harcoló tehenészlegények és az indiánok kissé megáztak, de senki sem vette zokon az égi áldást – számol be a krónikás a másnapi lapban.

Megtudjuk még, hogy előadás után, újabb biléta vásárlásával, külön sátrakban varieté mutatványokban és más érdekességekben gyönyörködhetnek a kíváncsiak. Egy nagyobb sátorban egy kigyóbüvölő nő volt az attrakció, „aki az elképzelhető picinysége mellett a legarányosabban fejlett és bájosan kedves arcú nő volt”.

Este sor került a második meghirdetett előadásra is, szintén hatalmas tömeg előtt. A rendezők szerint egy előadást tízezer ember tekintett

meg. Este tíz órakor már bontották is a hatalmas sátrat, pakolták össze a felszerelést és nemsokára elindult a menet az állomásra, majd a bevagónírozás után a vonatok a másnapi előadások színhelye, Szatmárnémeti felé fették az irányt.

Farkas László

William Frederick „Buffalo Bill” Cody (Le Claire, Iowa, 1846. február 26. – Denver, Colorado, 1917. január 10.) amerikai katona, bölényvadász és showman volt. Kora egyik legszínesebb figurája volt, vadnyugati bemutatóiról lett híres Amerikában. 1872-ben megkapta a Becsületrendet (Medal of Honor). Rövid ideig Carlos Montezuma apacs indián is csatlakozott vándor előadócsoportjához. A Buffalo Bill becenevet akkor kapta, amikor szerződésben vállalta, hogy a Kansas Pacific Vasúttársaság építőmunkásait ellátja bölényhússal (buffalo angolul bölényt jelent). Állítólag 4800 bölényt ölt meg 18 hónap alatt, 1867–1868-ban. Veseelégtelenségben hunyt el 71 esztendősen. (Forrás: Wikipédia)